

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO OBOWIĄZUJĄCE W KLASIE I PO SZKOLE PODSTAWOWEJ W LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO NR III im. J. SŁOWACKIEGO W OTWOCKU NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

Cele kształcenia - wymagania ogólne

Podstawa programowa do języka polskiego zawiera trzy zasadnicze wymagania ogólne:

1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Uczeń rozumie teksty o skomplikowanej budowie; dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; ma świadomość kryteriów poprawności językowej.

2. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

Uczeń stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany, poznaje niezbędne dla lektury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; odczytuje rozmaite sensy dzieła; dokonuje interpretacji porównawczej.

3. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; ma świadomość własnej kompetencji językowej.

I Zakładane osiągnięcia ucznia - zakres podstawowy

NIEDOSTATECZNY – nie spełnia kryteriów na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ

DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY – to, co na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ, a ponadto:	DOBRY – to, co na ocenę DOSTATECZNĄ, a ponadto:	BARDZO DOBRY – to, co na ocenę DOBRĄ, a ponadto:	CELUJĄCY – to, co na ocenę BARDZO DOBRĄ, a ponadto:
1. <u>Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.</u>				
a) Czytanie i słuchanie. Uczeń:				
<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje sens całego tekstu oraz wydzielonych przez siebie fragmentów; - rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), politycznych (przemówienie) i popularnonaukowych; - rozpoznaje typ nadawcy i adresata tekstu; - wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje w tekście znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań uporządkowanych w akapicie - odróżnia znaczenie realne i etymologiczne - wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz - rozpoznaje zastosowane w tekście środki językowe i ich funkcje w tekście; - dokonuje logicznego streszczenia tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi objaśnić sens tekstu i fragmentów oraz funkcję na tle całości - wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym - rozpoznaje manipulację językową w tekstach reklamowych, w języku polityków i dziennikarzy 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte; - rozróżnia w dialogu odpowiedzi właściwe i unikowe; - rozpoznaje w wypowiedzi ironię, objaśnia jej mechanizm i funkcję; - rozpoznaje pytania podchwytliwe i sugerujące odpowiedź; 	- uczeń rozpoznaje i wyjaśnia mechanizmy gier językowych
b) Samokształcenie i docieranie do informacji.				

Uczeń:				
- szuka literatury przydatnej do opracowania różnych zagadnień;	- selekcjonuje ją według wskazanych kryteriów - korzysta ze słowników i leksykonów, w tym słowników etymologicznych i symboli;	- w zasobach bibliotecznych korzysta zarówno z tradycyjnego księgozbioru, jak i z zapisów multimedialnych i elektronicznych, w tym Internetu);	- sporządza opis bibliograficzny książki, artykułu, zapisów elektronicznych, bibliografię wybranego tematu	- tworzy przedmiotowe bazy danych zawierające informacje zdobywane w toku nauki;
c) Świadomość językowa. Uczeń:				
- analizuje znaczenie słów; - zna pojęcie znaku i systemu znaków; - zna pojęcie aktu komunikacji językowej i wskazuje jego składowe - rozpoznaje i nazywa funkcje tekstu : informatywną, ekspresywną, impresywną - rozpoznaje w czytanych tekstach oraz wypowiedziach mówionych stylizację biblijną i archaizację - rozpoznaje różne typy błędów językowych; – wyjaśnia, czym jest gramatyka, wymienia jej działy – zna części mowy i zdania,	- uzasadnia, że język jest systemem znaków; - rozpoznaje i nazywa funkcje tekstu : poetycką, metajęzykową - poprawia różne typy błędów językowych – rozpoznaje zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych – wyjaśnia, czym jest leksem – analizuje różnice między znakami naturalnymi a konwencjonalnymi – rozróżnia pojęcie stylu i stylizacji – wyjaśnia, co określamy mianem stylu biblijnego – wymienia główne cechy stylu biblijnego – w czytanych testach	- rozróżnia znaki werbalne i niewerbalne - tworzy teksty realizujące różne funkcje językowe - rozróżnia pojęcie błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej - określa funkcje stylizacji; – przedstawia język jako uporządkowaną całość (wymienia jednostki i podsystemy języka) - wskazuje wpływy łaciny na język epoki i wiąże je z modą językową panującą wśród ówczesnej szlachty – przedstawia język jako strukturę o budowie hierarchicznej (porządkuje jednostki i podsystemy – opisuje język jako system znaków	- ma świadomość różnych funkcji aktów komunikacji językowej i sposobów interpretacji; - rozumie pojęcie poprawności i stosowności wypowiedzi – rozpoznaje charakterystyczne cechy budowy zdania biblijnego – w czytanych tekstach wskazuje cechy stylu biblijnego, dokładnie je omawia i określa ich funkcje – wyjaśnia, czym są tzw. skrzydlate słowa; podaje przykłady, wyjaśnia pochodzenie tego terminu	– samodzielnie znajduje przykłady mitologizmów i biblizmów i je wielorako intepretuje, sięgając do słowników, leksykonów i innych źródeł (np. <i>Słownika mitów i tradycji kultury</i>) - dostrzega i omawia współczesne zmiany modelu komunikacji językowej – porównuje fragmenty Biblii w różnych przekładach; wnioskuje, jak styl wpływa na charakter przekazu

<p>dokonyuje rozbioru logicznego i gramatycznego zdań</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia i rozpoznaje w tekście typy i rodzaje zdań – wyjaśnia, czym jest znak językowy – wyjaśnia, co to znaczy, że język jest systemem znaków – wymienia różne typy znaków i podaje ich przykłady – określa funkcje różnych typów znaków w tekście – omawia relacje między znakiem a rzeczywistością – rozpoznaje znaki naturalne i konwencjonalne w otaczającej rzeczywistości; odczytuje je – wyjaśnia, czym jest frazeologizm – rozpoznaje frazeologizmy (w tekście) – rozumie znaczenia frazeologizmów obecnych w czytanych tekstach – w razie potrzeby korzysta ze słowników – poprawia błędy 	<p>rozpoznaje charakterystyczne cechy stylu biblijnego, nazywa je i określa ich funkcje</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna słynne biblizmy, odczytuje ich znaczenia – rozpoznaje (w tekście) stylizację biblijną - rozpoznaje makaronizmy i inne cechy stylu sarmackiego - wymienia najważniejsze cechy stylu barokowego - wyjaśnia, czym jest stylizacja językowa; podaje jej przykłady – na przykładach wybranych frazeologizmów odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego – stosuje w tekście własnym frazeologizmy (wywodzące się z mitologii greckiej i Biblii) – wie, kiedy używać frazeologizmów, a w jakich tekstach nie są one stosowne 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje związki między treścią a formą w znakach językowych – podaje przykłady znaków, które można interpretować na różne sposoby – podaje większy zasób frazeologizmów – wskazuje źródła podanych frazeologizmów – rozpoznaje różne typy błędów frazeologicznych – redaguje teksty własne, stosując frazeologizmy – wie, czym jest innowacja frazeologiczna, ocenia ją – określa funkcję innowacji frazeologicznej w tekście – podaje i objaśnia większy zasób mitologizmów i biblizmów – rozpoznaje nacechowanie stylistyczne różnych frazeologizmów (np. potoczne, uwznioślające) – wykorzystuje wiedzę z zakresu frazeologii w interpretacji tekstów kultury 		
---	---	--	--	--

frazeologiczne (w tekście) – wyjaśnia, czym jest sentencja, aforyzm, przysłowie (na przykładach) – wymienia najważniejsze źródła frazeologizmów – podaje i wyjaśnia znane frazeologizmy wywodzące się z mitologii i Biblii – wyjaśnia pojęcie archaizmu				
<u>2. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.</u>				
a) Wstępne rozpoznanie. Uczeń:				
- określa problematykę utworu;	- prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki;	- rozpoznaje konwencję literacką	- porównuje konwencje	
b) Analiza. Uczeń:				
- wskazuje zastosowane w utworze środki wyrazu artystycznego - dostrzega w czytanych utworach cechy charakterystyczne dla określonej epoki	- omawia zastosowane w utworze środki wyrazu artystycznego i ich funkcje oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu podstaw wersyfikacji,	- wskazuje środki wyrazu artystycznego i ich funkcje: oksymorony, synekdochy, hiperbole, elipsy, paralelizmy) - analizując teksty dawne, dostrzega różnice językowe	- wskazuje inne wyznaczniki poetyki danego utworu z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji, genologii i określa ich funkcje;	- zna wyznaczniki poetyki na przestrzeni historii literatury i ich łacińskie odpowiedniki

- rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja);	kompozycji, genologii) i określa ich funkcje; - porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega cechy wspólne i różne.	(fonetyczne, leksykalne) wynikające ze zmian historycznych;		
c) Interpretacja. Uczeń:				
- wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu -	- wykorzystuje w interpretacji słowa kluczowe, wyznaczniki kompozycji;	wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne; - odczytuje treści alegoryczne i symboliczne utworu.	- porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich; - analizuje treści alegoryczne i symboliczne utworu.	
d) Wartości i wartościowanie. Uczeń:				
- dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne;	- dostrzega związek języka z wartościami	- rozumie, że język podlega wartościowaniu, jest narzędziem wartościowania, a także źródłem poznania wartości	- dostrzega w świecie konflikty wartości (np. równości i wolności, sprawiedliwości i miłosierdzia) oraz rozumie źródła tych konfliktów.	- analizuje rozwój wartości na przestrzeni wieków
3. <u>Tworzenie wypowiedzi.</u>				
a) Mówienie i pisanie. Uczeń:				
- tworzy dłuższy tekst pisany lub mówiony (rozprawka, recenzja,	- opracowuje redakcyjnie własny tekst - dokonuje uzupełnień,	- wykonuje różne działania na tekście cudzym - streszcza, parafrazuje,	- stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, - zdaje sobie sprawę z ich	- publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o

<p>referat, interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej;</p>	<p>przekształceń, skrótów, eliminuje przypadkową niejednoznaczność wypowiedzi, - sporządza przypisy; - tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki</p>	<p>sporządza konspekt, cytuje - przygotowuje wypowiedź - wybiera formę gatunkową i odpowiedni układ kompozycyjny, - analizuje temat, - wybiera formę kompozycyjną, - sporządza plan wypowiedzi, - dobiera właściwe słownictwo;</p>	<p>wartości i funkcji, - wystrzega się nieuczciwych zabiegów erystycznych; - stawia tezę lub hipotezę, - dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, - dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, - podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, - przeprowadza prawidłowe wnioskowanie;</p>	<p>dźwiękową wyrazistość przekazu, w tym także tempo mowy i donośność głosu;</p>
<p>b) Świadomość językowa. Uczeń:</p>				
<p>- posługuje się podstawowym słownictwem</p>	<p>- posługuje się słownictwem różnorodnym</p>	<p>- operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych</p>	<p>- operuje słownictwem rozwiniętym i koncentrującym się wokół tematów: Polska, Europa, świat – współczesność i przeszłość; kultura, cywilizacja, polityka).</p>	

II. Kryteria oceny osiągnięć ucznia – wiadomości i umiejętności odpowiadające kolejnym ocenom

NIEDOSTATECZNY – nie spełnia kryteriów na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ

KRYTERIA OGÓLNE:				
DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY – to, co na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ, a ponadto:	DOBRY – to, co na ocenę DOSTATECZNĄ, a ponadto:	BARDZO DOBRY – to, co na ocenę DOBRĄ, a ponadto:	CELUJĄCY – to, co na ocenę BARDZO DOBRĄ, a ponadto:
<ul style="list-style-type: none"> • ma niepełną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej • zna i poprawnie stosuje podstawowe pojęcia z zakresu nauki o języku, historii i teorii literatury • zna treść omawianych tekstów kultury, streszcza utwory fabularne, charakteryzuje bohaterów • określa tematykę i problematykę omawianego utworu • umie zaprezentować podstawowe wiadomości o epokach literackich (ramy czasowe, światopogląd) 	<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe zasady poprawności językowej • rozróżnia odmiany stylowe polszczyzny oraz rodzaje stylizacji • zna podstawowe funkcje tekstów językowych • rozróżnia językowe środki perswazji i manipulacji) • podejmuje próby analizy i interpretacji tekstu, wskazuje główne wątki w utworze • odczytuje sens utworu, uwzględniając kompozycję i słowa – klucze • dostrzega związki między literaturą a innymi dziełami sztuki • zna style w sztuce i rozpoznaje ich cechy • umieszcza interpretowany tekst w 	<ul style="list-style-type: none"> • ma podstawową wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w sytuacjach typowych • dobrze zna treść i problematykę omawianych lektur i innych tekstów kultury • zna i respektuje zasady poprawności i normy językowej • rozpoznaje środki stylistyczne, określa ich funkcje w utworze oraz stosuje je w sposób świadomy we własnych wypowiedziach • dokonuje pogłębionej analizy i interpretacji tekstu • rozpoznaje typ nadawcy i adresata utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • ma pełną wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w sytuacjach problemowych • szczegółowo zna treść i problematykę omawianych lektur • zna zasady retoryczne dotyczące kompozycji tekstu • rozpoznaje cechy stylu i języka w poznawanych utworach • dokonuje wnikliwej analizy i interpretacji tekstu • umieszcza interpretowany tekst w różnych kontekstach • analizuje kreację i elementy świata przedstawionego utworu • porównuje aspekty analizowanego/analizowanych dzieła/dzieł • ocenia i wartościuje 	<ul style="list-style-type: none"> • ma wiedzę i umiejętności wykraczające poza podstawę programową, posługuje się nimi w różnych trudnych sytuacjach problemowych • zna teksty z poziomu podstawowego i rozszerzonego oraz inne – poznane w trakcie własnej lektury • krytycznie analizuje i interpretuje tekst • zna przemiany zachodzące w

<p>epoki, najważniejsze hasła i ideały, kierunki artystyczne, typowe gatunki)</p> <ul style="list-style-type: none"> • podejmuje próby publicznego zabierania głosu • mówi i pisze na zadany temat w sposób komunikatywny, przestrzegając podstawowych zasad poprawności i kompozycji • sporządza notatki z lekcji zawierające główne omawiane treści 	<p>kontekście historycznoliterackim</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje wcześniej poznany tekst kultury (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju, obrazu kultury materialnej) określonej epoce literackiej • zabiera głos na temat, formułuje opinie, stosuje zasady etykiety językowej • pisze dłuższe wypowiedzi, zachowując zasady poprawności językowej i kompozycji • zna reguły gatunkowe zadanej formy wypowiedzi, potrafi je stosować • słucha ze zrozumieniem, notuje selektywnie i funkcjonalnie 	<ul style="list-style-type: none"> • umieszcza interpretowany tekst w kontekście biograficznym, filozoficznym, religijnym, itp. • charakteryzuje elementy świata przedstawionego utworu • rozpoznaje wykładniki ironii, groteski, komizmu, patosu • rozpoznaje konwencje stylistyczne • rozpoznaje motywy, symbole, toposy, aluzje literackie • krytycznie i samodzielnie zbiera materiały na wybrany temat, korzystając z różnych źródeł • syntetyzuje i porządkuje zgromadzone informacje • planuje swoją wypowiedź, sporządzając plan, konspekt, notatkę • dostosowuje formę wypowiedzi do okoliczności, tematu i osoby adresata • tworzy w pełni samodzielnie i ze świadomością 	<p>postawy wyrażane w poszczególnych dziełach literackich</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje nawiązania intertekstualne • rozpoznaje związki między tekstem literackim a rzeczywistością pozaliteracką (językiem i historią poszczególnych epok) • rozpoznaje i ocenia procesy zachodzące w kulturze i wzajemne wpływy poszczególnych stylów, prądów i epok • pisze tekst w określonym stylu • gromadzi i selekcjonuje literaturę przedmiotu wg określonych kryteriów 	<p>obrębie poszczególnych gatunków literackich</p> <ul style="list-style-type: none"> • funkcjonalnie wykorzystuje różne konteksty w interpretacji utworu • rozpoznaje znaki tradycji • redaguje własną wypowiedź zgodnie z regułami gatunkowymi i funkcją • świadomie dobiera środki językowe w wypowiedzi ustnej i pisemnej • podejmuje własne próby literackie • bierze udział w konkursach i olimpiadach polonistycznych
--	---	---	---	--

		wyznaczników gatunkowych takie wypowiedzi pisemne jak: referat, rozprawka, recenzja, esej, felieton, esej interpretacyjny		
Kryteria szczegółowe:				
Zna pojęcia i ma określone umiejętności:				
<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze osiągnięcia kultury greckiej i rzymskiej – krótko przedstawia starożytność jako epokę stanowiącą fundament kultury europejskiej – rozumie podstawy periodyzacji literatury (przyporządkowuje wybrane utwory do okresów) – rozróżnia gatunki epickie, liryczne i dramatyczne – objaśnia znaczenie i źródła nazw: Grecja, Hellada – streszcza przebieg wydarzeń w <i>Iliadzie</i> – określa tematykę <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i>, wymienia główne wydarzenia i bohaterów – opowiada najważniejsze mity greckie związane z przebiegiem wojny 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okres klasyczny jako szczyt rozwoju kultury greckiej – ogólnie charakteryzuje lirykę grecką, wymienia najważniejsze jej gatunki – wskazuje greckie korzenie współcześnie funkcjonującego słownictwa – interpretuje topos wędrowki (w kontekście eposu Homera) – wskazuje eposy Homera jako początki literatury – we fragmencie <i>Iliady</i> wskazuje główne cechy stylu homeryckiego: słownictwo stylu podniosłego, porównania homeryckie, stałe epitety – wie, kim był Homer; przywołuje legendy związane z jego postacią – wskazuje przykłady toposów obecnych w dziełach Homera 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia, jak rozwijała się literatura starożytnej Grecji i Rzymu („mityczne” początki, periodyzacja) – wyjaśnia antyczną etymologię pojęć: literatura, poezja, epos, dramat, liryka – omawia ważniejsze gatunki liryczne powstałe w starożytności – dostrzega antyczne korzenie rodzajów literackich: epiki i liryki – omawia dzieła sztuki związane z treścią <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> – charakteryzuje narratora eposu i starożytnych aoidów – szerzej charakteryzuje najważniejszych bohaterów wojny trojańskiej, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym były okres klasyczny kultury greckiej i złoty okres kultury rzymskiej (wskazuje ich główne dokonania) – charakteryzuje ogólnie kulturę rzymską i przedstawia jej najważniejsze osiągnięcia – wyjaśnia, rolę i miejsce heksametru w literaturze – wnioskuje o życiu i wartościach ważnych dla starożytnych Greków na podstawie malowideł na wazach i fragmentów <i>Iliady</i> – wskazuje związek starożytnej eschatologii z motywami decyzji i czynów bohaterów – buduje kilkunastu daniową wypowiedź utrzymaną w stylu podniosłym – w różnych źródłach znajduje informacje na temat sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> – samodzielnie znajduje informacje o badaniach archeologicznych związanych z czasami Homera i okresem „heroicznym” starożytnej Grecji – określa cechy epickiego wiersza homeryckiego – wie, że poezja grecka (i rzymska) związana była ze zjawiskiem iloczasu – określa, jak starożytni pojmowali sztukę i jaką rolę przypisywali artyście

<p>trojańskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – opowiada wybrane przygody Odyseusza, – krótko wyjaśnia pojęcia: heros, epos starożytny, inwokacja, patos, heksametr – na podstawie fragmentu <i>Iliady</i> wskazuje główne cechy eposu starożytnego – określa rolę <i>Inwokacji</i> w utworze – poprawnie używa w różnych znaczeniach słów: heros, heroizm, heroiczny – przedstawia cechy herosa greckiego – interpretuje fragment przedstawiający pojedynek Achillesa z Hektorem – interpretuje fragment przedstawiający Odyseusza w jaskini Kiklopa – charakteryzuje na jego podstawie cechy bohatera – na podstawie <i>Iliady</i> charakteryzuje starogrecki ideał rycerza-herosa – streszcza i opowiada główne greckie mity genezyjskie – wyjaśnia, na przykładach, czym jest mit – definiuje mit, wymieniając 	<ul style="list-style-type: none"> – w tekście wskazuje tzw. stałe epitety i objaśnia ich znaczenie – przedstawia starogreckie wierzenia związane ze śmiercią i wyjaśnia związek postępowania bohaterów ze starożytną eschatologią – na podstawie czytanych fragmentów <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> wskazuje wartości i cechy ludzkie ważne dla starożytnych – dostrzega różnice ideałów reprezentowanych przez Achillesa i Odyseusza oraz ich związek z historią starożytnej Grecji – wyjaśnia terminy: etyczny, estetyczny – wymienia podstawowe rodzaje mitów, podając przykłady – przedstawia, jak według mitologii greckiej powstał świat, bogowie, ludzie – przedstawia „genealogię” bogów greckich – określa, w czym bogowie greccy byli podobni do ludzi, a czym się od nich różnili – na wybranych przykładach wskazuje różne płaszczyzny interpretacji mitu 	<p>rozpoznając w nich ideał starogreckiego wojownika</p> <ul style="list-style-type: none"> – w mitach związanych z wojną trojańską wskazuje echa wydarzeń historycznych – wskazuje związki sztuki starogreckiej z eposem Homera – wyjaśnia pojęcia: mimesis, sztuka mimetyczna – podaje przykłady bohaterów <i>Iliady</i> świadczące o greckim umiłowaniu piękna – omawia funkcje mitów w kulturach starożytnych i współcześnie – podaje różnice między wizją stworzenia świata znaną z mitów greckich oraz z biblijnej Księgi Genesis – definiuje i szerzej wyjaśnia pojęcia: topos, archetyp, sacrum i profanum – układa własną opowieść o strukturze mitu – interpretuje poznane mity, analizując ich warstwę symboliczną 	<p>greckiej, selekcjonuje je i przetwarza</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia postępowanie herosów i bogów opisane w <i>Iliadzie</i> w kontekście epoki oraz ze współczesnego punktu widzenia – wyjaśnia pojęcie <i>kalós kagathós</i> – na podstawie tekstu Ossowskiej wnioskuje o greckim ideale urody męskiej – podaje przykłady ujednolicania (w życiu i w sztuce, a także w kulturze masowej) kryteriów etycznych i estetycznych – przedstawia współczesne koncepcje interpretacji mitów – analizuje i porównuje różne ujęcia starożytnych mitów genezyjskich w sztuce – wyjaśnia w sposób syntetyczny, na czym polega kulturotwórcza funkcja mitów greckich – podaje przykłady współczesnych opracowań mitów (innych niż Parandowskiego) – wskazuje obecność motywów antycznych w znanych utworach literackich 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przykłady łączenia i rozdzielania kategorii etycznych i estetycznych w kulturze europejskiej (Quasimodo, Piękna i Bestia itp.) – buduje dłuższą wypowiedź na temat wartości ideałów starożytnych dla współczesnego człowieka; uzasadnia swoje sądy, odwołując się do różnych tekstów kultury – wyjaśnia, dlaczego eposy Homera można uważać za obraz narodzin moralności – wskazuje specyfikę kultury rzymskiej (w odniesieniu do greckiej) – wyjaśnia, dlaczego uważa się,
---	--	--	---	--

<p>jego cechy</p> <ul style="list-style-type: none"> – odnosząc się do mitologii starożytnych, wyjaśnia pojęcia sacrum i profanum oraz topos i archetyp – streszcza (opowiada) wybrane mity greckie (na podstawie <i>Mitologii</i> Parandowskiego) – przedstawia postacie bogów i herosów (greckich), wskazując ich symbolikę i „specjalizację” – określa ważne dla starożytnych wartości, które wpisane są w opowieści mityczne – wie, co jest przedmiotem filozofii i jakie są główne dyscypliny filozoficzne – redaguje noty biograficzne omawianych filozofów greckich, krótko charakteryzuje najważniejsze założenia ich filozofii – określa problematykę, prezentuje bohaterów i przedstawia przebieg wydarzeń ukazanych w <i>Antygonie</i> – wyjaśnia, na czym polega tragizm sytuacji-bohaterów – analizuje <i>Antygonę</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie poznanych mitów wskazuje archetypy i toposy ważne dla kultury europejskiej – uzasadnia, dlaczego każdy Europejczyk powinien znać mity greckie – wskazuje rzeczowniki, które pierwotnie funkcjonowały jako nazwy własne, a potem stały się nazwami pospolitymi – wyjaśnia pojęcia: prometeizm, prometejski – stawia podstawowe pytania filozoficzne – określa cele, jakie stawiała przed sobą filozofia człowieka – prezentuje główne szkoły filozoficzne starożytnej Grecji i Rzymu, wskazując ich najważniejsze poglądy – w swoich wypowiedziach poprawnie używa terminów: platonicy, idealizm platoński, stoicy, epikurejczycy, sofisci, cynicy, sceptycy (oraz wyrazów pokrewnych) – interpretuje obrazy Rafaela i Davida, wykorzystując posiadane informacje na temat przedstawionych na nich filozofów – wskazuje motywy decyzji 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia funkcjonowanie motywów mitologicznych ważnych dla kultury europejskiej – wie, kim byli sofisci – szerzej przedstawia szkoły filozoficzne starożytnej Grecji i Rzymu, zwłaszcza stoicką i epikurejską – określa znaczenie dialogu (dyskusji) w dochodzeniu do wiedzy i prawdy – dostrzega i prezentuje problemy filozoficzne związane z wybranymi nurtami filozofii antycznej oraz innych filozofów – określa wartości, których bronią bohaterowie tragedii – odwołując się do różnych utworów, wyjaśnia, na czym polegał konflikt tragiczny oraz wina tragiczna (hamartia) – wyjaśnia, dlaczego <i>Antygonę</i> można uznać za wzorcową tragedię antyczną – w związku z inscenizacją (fragmentu) dramatu poznaje podstawowe elementy warsztatu 	<p>i filmowych</p> <ul style="list-style-type: none"> – na przykładzie Sokratesa, Platona i stoików ukazuje różne sposoby pojmowania filozofii – wskazuje zbieżne i przeciwstawne poglądy różnych szkół filozoficznych starożytnej Grecji – przytacza znane sentencje starożytnych filozofów (także samodzielnie znalezione w różnych źródłach) – zna wybrane anegdoty związane z postaciami starożytnych filozofów – znajduje potrzebne informacje w samodzielnie znalezionych źródłach; korzysta z książkowych zasobów bibliotecznych i zapisów elektronicznych – uzasadnia swoje stanowisko w sprawie wyborów podjętych przez bohaterów – czyta tekst naukowy w celu pogłębienia interpretacji tragedii antycznej i losu jej bohaterów – rozważa, czy któreś ze współczesnych spektakli teatralnych lub obrazów filmowych wywołują u widza przeżycie <i>katharsis</i> 	<p>iż filozofię człowieka zapoczątkowali sofisci</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jak Arystoteles pojmował tragedię, jakie cechy i wartości jej przypisywał – interpretuje sposoby ukazania motywów biblijnych w malarstwie i dziełach innych sztuk różnych wieków – przedstawia różne koncepcje miłości obecne w kulturze europejskiej, odwołując się do znanych sobie utworów literackich i filmów; konfrontuje je z biblijnym obrazem miłości – ukazuje konsekwencje średniowiecznego
---	---	--	--	--

<p>wskazując argumenty skonfliktowanych bohaterów</p> <p>– określa, jaką rolę w antycznej wizji ludzkiego losu odgrywało fatum</p> <p>– wyjaśnia pojęcie katharsis, odnosząc je do czytanych dramatów</p> <p>– przedstawia budowę tragedii antycznej, rolę chóru, trzy jedności</p> <p>– przedstawia genezę dramatu antycznego, wywodząc ją od świąt ku czci Dionizosa</p> <p>– określa tematykę i problematykę wierszy Horacego</p> <p>– wyjaśnia, co jest powodem dumy i o jakim pomniku pisze Horacy w swej pieśni</p> <p>– podaje podstawowe wiadomości na temat <i>Biblii</i></p> <p>– wymienia najważniejsze księgi <i>Starego Testamentu</i>, postaci bohaterów biblijnych oraz motywy</p> <p>– przedstawia treść <i>Nowego Testamentu</i>, wymieniając jego główne części</p> <p>– poprawnie używa pojęć: politeizm, monoteizm</p> <p>– relacjonuje (streszcza)</p>	<p>bohaterów, wypowiada swoje oceny i opinie na temat etycznej strony ich wyborów</p> <p>– wyjaśnia określenia: wina tragiczna (hamartia), konflikt tragiczny, wybór tragiczny, ironia tragiczna</p> <p>– swoimi słowami wyjaśnia, na czym polegała antyczna koncepcja tragizmu,</p> <p>– analizuje budowę tragedii antycznej</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: mimesis, - wymienia inne zasady rządzące budową tragedii antycznej</p> <p>– opisując budowę tragedii, używa określeń: epejsodion, stasimon, prolog, parodos, eksodos, epilogos, katastrofa</p> <p>– posługując się rysunkiem, opowiada o wyglądzie i funkcji amfiteatru greckiego oraz zasadach gry aktorów</p> <p>– prezentuje najważniejszych twórców dramatu greckiego i ich główne dzieła</p> <p>– dostrzega autobiograficzny charakter utworu Horacego</p> <p>– dostrzega i komentuje toposy <i>exegi monumentum i non omnis moriar</i>; określa ich funkcje w wierszu</p>	<p>reżysera teatralnego</p> <p>– przygotowuje i przedstawia w klasie prezentację multimedialną na temat historii dramatu greckiego, teatru w Atenach w okresie klasycznym, agonów teatralnych</p> <p>– wskazuje cechy greckiego klasycyzmu na przykładzie rzeźby antycznej</p> <p>– na podstawie pieśni <i>Wybudowałem pomnik</i> określa, jaka była w starożytności klasycznej pozycja artysty</p> <p>– przedstawia filozoficzną problematykę wierszy Horacego; wskazuje elementy stoicyzmu i epikureizmu</p> <p>– podaje najważniejsze przekłady Pisma Świętego</p> <p>– szerzej przedstawia znane postacie i motywy biblijne; przypisuje je do właściwych ksiąg, opowiada związane z nimi historie</p> <p>– podaje przykłady tekstów reprezentujących najważniejsze gatunki biblijne</p>	<p>– wyjaśnia, jak starożytni Grecy rozumieli piękno</p> <p>– wykorzystując wskazówki z podręcznika, opisuje rzeźbę antyczną</p> <p>– na podstawie wskazanych zabytków (rzeźby, budowle) przedstawia główne cechy sztuki greckiej okresu klasycznego</p> <p>– określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej</p> <p>– posługując się samodzielnie znalezionymi materiałami, wygłasza referat na temat genezy i znaczenia teatru w starożytnej Grecji</p> <p>– wyjaśnia, jak starożytni Grecy rozumieli naśladowanie rzeczywistości</p> <p>– wskazuje toposy ważne dla twórczości Horacego i określa ich funkcje</p> <p>– charakteryzuje budowę pieśni, wyjaśniając, na czym polega jej klasyczny charakter</p> <p>– rozpoznaje motywy biblijne w malarstwie</p> <p>– przytacza niektóre słynne cytaty biblijne</p> <p>– szerzej objaśnia znaczenie i pochodzenie biblizmów</p>	<p>sporu o ubóstwo na podstawie wiadomości z historii, filmów, książek, np. <i>Imienia róży</i> Eco</p> <p>– próbuje określić koncepcję świętości św. Franciszka lub św. Faustyny w filmach</p> <p>– porównuje różne obrazy rycerza średniowiecznego we współczesnych tekstach kultury (np. filmach)</p> <p>– porównuje sposób ukazania ideałów rycerskich w literaturze i malarstwie</p> <p>– wyraża refleksje na temat wzorców miłości ukazanych w literaturze i filmie</p> <p>– porównuje sposób wprowadzenia efektów groteskowych</p>
---	--	---	---	---

<p>biblijny opis stworzenia świata i człowieka oraz wygnanie pierwszych rodziców z raju</p> <p>– wskazuje i nazywa środki stylistyczne wykorzystanie w opisie stworzenia świata i określa ich funkcje</p> <p>– określa miejsce człowieka w dziele stworzenia i przedstawia przyczyny jego upadku</p> <p>– interpretuje topos człowieka wędrowca (w kontekście <i>Księgi Genesis</i>)</p> <p>– opowiada (streszcza) historię Hioba</p> <p>– formułuje własne sądy i opinie, uzasadnia je</p> <p>– opisuje styl biblijny, wskazując charakterystyczne jego cechy i typowe środki stylistyczne</p> <p>– czyta fragmenty <i>Księgi Koheleta</i>, wskazując ich sensy dosłowne i symboliczne</p> <p>– omawia stosunek człowieka do Boga w świetle <i>Księgi Koheleta</i></p> <p>– znajduje w <i>Księdze Koheleta</i> sentencje i aforyzmy; interpretuje ich</p>	<p>– zna zasadę numerowania ksiąg, rozdziałów i wersetów <i>Biblii</i></p> <p>– wyjaśnia, na czym polega religijna i kulturowa rola <i>Biblii</i></p> <p>– wymienia sposoby odczytywania <i>Biblii</i></p> <p>– poprawnie używa pojęć: politeizm, monoteizm</p> <p>– wyjaśnia pochodzenie i znaczenie etymologiczne nazwy Biblia</p> <p>– wskazuje znane toposy i archetypy biblijne</p> <p>– odczytuje biblijny opis stworzenia świata jako hymn na cześć Wszechmogącego; porównuje go z mitologiczną kosmogonią</p> <p>– wskazuje i odczytuje symbole zawarte w opowieści o grzechu (wykorzystuje słownik symboli)</p> <p>– wyjaśnia znaczenie nazwy <i>Księgi Genesis</i> i jej polskich odpowiedników</p> <p>– rozpoznaje cechy gatunkowe fragmentów <i>Księgi Hioba</i>; znajduje w tekście sentencje</p> <p>– ujmuje własne refleksje na temat cierpienia i wiary</p> <p>– wyjaśnia znaczenie nazwy Kohelet (Eklezjastes)</p>	<p>– przedstawia <i>Biblię</i> jako księgę świętą chrześcijaństwa i judaizmu</p> <p>– podaje przykłady odczytania fragmentów biblijnych na poziomie dosłownym (literalnym) i parabolicznym</p> <p>– podaje przykładowe przejawy funkcjonowania tradycji biblijnej w literaturze i sztuce różnych epok</p> <p>– przedstawia na podstawie Księgi Rodzaju hebrajskie wyobrażenie świata</p> <p>– opisuje cechy Boga ukazanego w Księdze Rodzaju</p> <p>– przedstawia relację między człowiekiem a Bogiem</p> <p>– interpretuje sposób ukazania Hioba na obrazie de La Toura; odczytuje sensy wyrażone środkami malarskimi</p> <p>– przedstawia Hioba jako postać symboliczną, archetyp cierpienia</p> <p>– rozpoznaje w historii Hioba cechy przypowieści</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega</p>	<p>funkcjonujących we współczesnym języku; wiąże je z właściwymi fragmentami Biblii</p> <p>– porównuje sposoby ukazania tych samych motywów biblijnych w różnych dziełach sztuki</p> <p>– rozpoznaje i porównuje literackie formy gatunkowe, w jakich przedstawione są opowieści o stworzeniu świata i losach ludzi</p> <p>– wskazuje różne płaszczyzny interpretacyjne opowieści o Hiobie</p> <p>– porównuje przedstawione w różnych utworach obrazy bohaterów, których dotknęło cierpienie</p> <p>– porównuje pesymistyczny wymiar <i>Księgi Koheleta</i> z <i>Księżką Hioba</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Kohelet utożsamia się z królem Salomonem</p> <p>– odwołując się do znanych psalmów, określa biblijne rozumienie wiary</p> <p>– wnioskuje, dlaczego <i>Księga Psalmów</i> jest najczęściej tłumaczoną księgą biblijną</p> <p>– wskazuje, jak w języku</p>	<p>w utworze literackim i dziełach sztuk plastycznych</p> <p>– dostrzega w utworze Dantego nawiązania do <i>Eneidy</i>;</p> <p>- charakteryzuje system filozoficzny Kochanowskiego i wskazuje jego fundamenty</p> <p>- przedstawia ideę miasta idealnego, wiążąc ją z wzorcem idealnego władcy i filozoficzną tradycją idealnego modelu państwa (Platon)</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego postacie szekspirowskie stały się ponadczasowymi „znakami” kultury europejskiej</p> <p>- wskazuje i komentuje koncept w sztukach</p>
--	---	--	---	---

<p>sensy</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakim gatunkiem jest psalm biblijny, wymienia rodzaje – odwołując się do wybranych fragmentów, wskazuje symboliczność języka psalmów – przedstawia temat <i>Pieśni nad Pieśniami</i>, charakteryzuje uczestników dialogu – wskazuje cechy pieśni miłosnej w <i>Pieśni nad Pieśniami</i> – streszcza (opowiada) wskazane przypowieści – interpretuje przedstawione przypowieści, odczytując ich warstwę symboliczną – wyjaśnia znaczenie słowa „apokalipsa” – podaje podstawowe informacje na temat <i>Apokalipsy św. Jana</i> – wskazuje w niej cechy proroctwa – opowiada, jakie wydarzenia, według <i>Apokalipsy św. Jana</i>, nastąpią przy końcu świata – przedstawia apokalipsę jako biblijny gatunek literacki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w czym tkwią źródła pesymizmu Koheleta – określa, jaki obraz mądrości wyłania się z <i>Księgi Koheleta</i> – wskazuje charakterystyczne cechy stylu i główne środki stylistyczne języka <i>Księgi Koheleta</i> i określa ich funkcje – rozpoznaje rodzaj wskazanego psalmu – interpretuje psalmy biblijne jako uniwersalną opowieść o relacjach między człowiekiem a Bogiem – określa obraz Boga przedstawiony w psalmach, przywołując tworzące go środki językowe – podaje najważniejsze przekłady psalmów na język polski – odczytuje religijny sens miłosnego dialogu w <i>Pieśni nad Pieśniami</i> – wskazuje charakterystyczne obrazy i symbole w <i>Pieśni nad Pieśniami</i>, odczytuje ich symboliczny sens (korzysta ze słowników i leksykonów) – przedstawia przypowieść (parabolę) jako gatunek literacki – we wskazanych fragmentach 	<p>obrazowość stylu biblijnego</p> <ul style="list-style-type: none"> – komentuje biblijne rozumienie cierpienia (i jego znaczenie w dziele odkupienia), odwołując się do znanych fragmentów <i>Biblii</i> – dokonuje analizy i interpretacji dzieła malarskiego przedstawiającego motyw biblijny – określa funkcję opisu natury w <i>Księdze Koheleta</i> – komentuje styl psalmów jako najdoskonalszy wzór tekstu modlitewnego – charakteryzuje język psalmów – wskazuje w psalmach obrazy i motywy symboliczne oraz je interpretuje – interpretuje <i>Pieśń nad pieśniami</i> jako poemat miłosny o charakterze symbolicznym – określa uczucia wyrażane przez kochanków, przywołując wyrażające je środki stylistyczne – wyjaśnia, na czym polega uniwersalny sens 	<p>psalmów wyrażają się relacje między podmiotem mówiącym (człowiekiem) i adresatem (Bogiem)</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje psalm jako ponadczasowy gatunek literacki – określa, jaki obraz miłości wyłania się z <i>Biblii</i> (porównuje jej obraz w <i>Starym i Nowym Testamencie</i>) – wyjaśnia, dlaczego <i>Pieśń nad pieśniami</i> znalazła się wśród tekstów religijnych – przedstawia biblijny i ewangeliczny obraz miłości jako jeden z fundamentów duchowej jedności Europy – wnioskuje, dlaczego Chrystus przedstawił swoją naukę za pomocą przypowieści i do kogo były one kierowane – syntetycznie przedstawia obraz Boga wyłaniający się z ksiąg prorockich <i>Starego Testamentu</i> – wyjaśnia, na czym polega uniwersalna wartość biblijnych ksiąg prorockich – wskazuje różne sposoby odczytania sensu <i>Apokalipsy św. Jana</i> – wskazuje nawiązania do 	<p>plastycznych baroku</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia gatunki literackie związane z nurtem sarmackim: pamiętniki, diariusze, listy, epos barokowy, charakteryzuje je na podstawie czytanych utworów
---	---	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje sposób ukazania jeźdźców Apokalipsy przez Dürera – podaje najważniejsze, wstępne informacje o średniowieczu jako epoce w kulturze – wyjaśnia nazwę epoki i jej znaczenie – wyjaśnia, czym był średniowieczny uniwersalizm – określa, czym się zajmowała filozofia średniowiecza i jakie były jej główne kierunki – krótko charakteryzuje filozoficzną myśl średniowiecza (augustynizm i tomizm) – przedstawia rolę Kościoła i teocentryczny charakter kultury średniowiecza – wymienia główne gatunki literatury średniowiecza – czyta ze zrozumieniem tekst <i>Bogurodzicy</i> – wygłasza tekst <i>Bogurodzicy</i> z pamięci – parafrazuje tekst pieśni, wyrażając jej sens współczesną polszczyzną – wskazuje w tekście najważniejsze archaizmy, 	<ul style="list-style-type: none"> odnajduje charakterystyczne cechy stylu biblijnego – wyjaśnia znaczenia słów: prorok, profeta, teofania – wskazuje (na przykładach), jaka była rola proroków <i>Starego Testamentu</i> – wymienia najważniejsze symbole <i>Apokalipsy</i> i podaje ich znaczenia – wskazuje najważniejsze cechy stylu <i>Apokalipsy</i> św. Jana – charakteryzuje styl romański i gotycki – samodzielnie znajduje przykłady sztuki średniowiecza (w albumach, Internecie) oraz opracowania wzbogacające ich interpretację – opisuje budowę <i>Bogurodzicy</i>, wskazując powtórzenia i paralelizmy – określa miejsce <i>Bogurodzicy</i> w kulturze polskiej – interpretuje pieśń jako dzieło wyrastające ze średniowiecznego kultu maryjnego i teocentryzmu epoki – odnajduje w pieśni elementy średniowiecznego myślenia o świecie – dostrzega w pieśni elementy 	<ul style="list-style-type: none"> przypowieści biblijnych – podaje przykłady znanych sobie utworów parabolicznych – interpretuje wizję końca świata zawartą w <i>Apokalipsie</i> św. Jana – analizuje styl <i>Apokalipsy</i> św. Jana, wskazując jego charakterystyczne cechy (ilustruje je cytataми) – interpretuje różne symbole <i>Apokalipsy</i> – wyjaśnia, dlaczego dla chrześcijan <i>Apokalipsa</i> jest księgą nadziei – rozpoznaje ich symbolikę <i>Jeźdźców Apokalipsy</i> Dürera – wskazuje środki artystyczne tworzące ekspresyjność dzieła Dürera – przedstawia średniowieczny system nauczania; wymienia najważniejsze uniwersytety – porównuje styl romański i gotycki – szerzej charakteryzuje filozofię św. Augustyna i św. Tomasza – wyjaśnia, czym była scholastyka 	<ul style="list-style-type: none"> <i>Apokalipsy</i> w utworach literackich i dziełach sztuki z różnych epok, a także filmach, a następnie je interpretuje – syntetycznie przedstawia średniowieczny system nauczania – opisuje wskazane dzieła malarstwa, dostrzegając w nich najważniejsze cechy stylu romańskiego w sztuce – wskazuje elementy symboliczne w dziełach malarskich średniowiecza – porównuje obraz Matki Bożej w pieśni z jej wyobrażeniem w malarstwie romańskim – wyjaśnia, dlaczego pieśni były ważnymi gatunkami piśmiennictwa średniowiecznego – na przykładach konkretnych dzieł wyjaśnia, na czym polegała symboliczność sztuki średniowiecza – zabiera głos w dyskusji na temat uniwersalnego dziedzictwa średniowiecza – określa związki filozofii z poezją i sztuką średniowiecza – omawia sposoby eksponowania ludzkiego wymiaru cierpienia (w pieśni 	
---	--	--	---	--

<p>podaje ich współczesne odpowiedniki</p> <p>– podaje znaczenia występujących w utworze archaizmów, określa ich rodzaje</p> <p>– podaje podstawowe informacje na temat <i>Bogurodzicy</i></p> <p>– parafrazuje tekst <i>Lamentu świętokrzyskiego</i>, oddając jego treść współczesną polszczyzną</p> <p>– opisuje uczucia osoby mówiącej w <i>Lamencie świętokrzyskim</i></p> <p>– wskazuje kolejnych adresatów, do których zwraca się Maryja</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: plankt, apokryf, pieta</p> <p>– zestawia wyobrażenie Matki Bożej w <i>Lamencie świętokrzyskim</i> z jej przedstawieniami w malarstwie epoki</p> <p>– parafrazuje tekst <i>Legendy o świętym Aleksym</i>, odtwarzając jej treść językiem współczesnym</p> <p>– w tekście utworu wskazuje i wyjaśnia archaizmy</p> <p>– charakteryzuje</p>	<p>symboliczne i je interpretuje</p> <p>– wypowiadając się na temat omawianych dzieł, używa pojęć: średniowiecze, teocentryzm, uniwersalizm, hierarchizacja, symboliczność</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego uważa się, iż <i>Postłuchajcie, bracia miła...</i> może być fragmentem zaginionego widowiska pasyjnego</p> <p>– docieka przyczyn popularności motywów maryjnych i Ukrzyżowania w sztuce średniowiecza</p> <p>– wskazuje w wierszu środki stylistyczne i kompozycyjne eksponujące cierpienie Matki Bożej</p> <p>– podaje przykłady innych postaci realizujących wzorzec świętego-ascety,</p> <p>– wiąże ideał ascezy z teocentryzmem średniowiecza i ówczesną filozofią człowieka</p> <p>– w opowieści o świętym Aleksym wskazuje stałe elementy utworu hagiograficznego (legendy)</p> <p>– wskazuje środki charakterystyczne dla hymnu w <i>Kwiatkach...</i>; określa ich</p>	<p>– posługuje się pojęciami: symbol, alegoria,</p> <p>– interpretuje <i>Bogurodzicę</i> jako odzwierciedlenie idei pośrednictwa i hierarchicznego porządku</p> <p>– wskazuje najważniejsze cechy świadczące o wysokim kunszcie kompozycyjnym utworu</p> <p>– w tekście pieśni wskazuje antytezy i paradoksy, określa ich funkcję</p> <p>– rozróżnia i analizuje archaizmy</p> <p>– podaje informacje hipotetyczne na temat <i>Bogurodzicy</i></p> <p>– wskazuje w <i>Bogurodzicy</i> obecność motywu <i>Deesis</i></p> <p>– wymienia misteria, moralitety i widowiska pasyjne jako formy teatru średniowiecznego</p> <p>– porównuje wyobrażenie Matki Bożej w <i>Bogurodzicy</i> i w <i>Lamencie ...</i>, określa funkcje apostrof w obu tekstach</p> <p>– uzasadnia, że <i>Lament...</i> jest planktem</p> <p>– wskazuje w <i>Lamencie</i> i objaśnia archaizmy</p>	<p>i w malarstwie)</p> <p>– odnajduje obecność motywu dolorystycznego w dziełach różnych sztuk i podaje przyczyny popularności</p> <p>– analizuje środki artystyczne składające się na ekspresywność stylu gotyckiego</p> <p>– na podstawie literatury naukowej komentuje model świętości reprezentowany przez św. Franciszka</p> <p>– interpretuje <i>Pieśń o Rolandzie</i> w różnych kontekstach</p> <p>– porównuje wzorzec osobowy rycerza z ideałem starogreckiego herosa</p> <p>– wymienia najwybitniejszych polskich kronikarzy średniowiecznych i określa charakter ich dzieł</p> <p>– wyjaśnia ideę Okrągłego Stołu oraz symbolikę Graala</p> <p>– porównuje sposób przedstawienia świata wartości rycerskich w <i>Pieśni o Rolandzie</i> i <i>Dziejach Tristana i Izoldy</i></p> <p>– porównuje wzorzec miłości ukazany w <i>Dziejach Tristana i Izoldy</i> ze wzorcami współczesnymi</p> <p>– określa źródła związanego</p>	
--	--	---	---	--

<p>św. Aleksego jako świętego-ascetę</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia wzorzec osobowy świętego-ascety – ocenia decyzję życiową świętego Aleksego, biorąc pod uwagę różne punkty widzenia; uzasadnia swoje sądy – wyjaśnia pojęcia: hagiografia, legenda (żywot), asceza, asceta, apokryf – charakteryzuje legendę średniowieczną jako gatunek hagiograficzny – rozpoznając pochwalny charakter <i>Kwiatków św. Franciszka z Asyżu</i> – charakteryzuje stosunek św. Franciszka do natury – wymienia główne wartości wiążące się z filozofią (postawą) franciszkańską – charakteryzuje Rolanda jako ideał cnót rycerskich; porównuje go z Oliwierem – przedstawia średniowieczny wzorzec osobowy rycerza – przedstawia okoliczności śmierci Rolanda, wskazując symboliczny (alegoryczny) charakter towarzyszących jej 	<p>funkcje</p> <ul style="list-style-type: none"> – odnajduje elementy postawy franciszkańskiej na obrazie Giotto – wskazuje źródła i znaczenie średniowiecznej dyskusji wokół ubóstwa – interpretuje ruch franciszkański jako drogę odbudowy Kościoła, przywrócenia ewangelicznych ideałów – opisuje obraz Boga i świata wyłaniający się z utworu Franciszka – dostrzega związek wzorców osobowych średniowiecza z ideałami Kościoła i teocentrycznym charakterem epoki – wyjaśnia etymologię archaizmu znaczeniowego „błędny rycerz - omawia etykę rycerską – w opisie władców średniowiecznych wskazuje elementy hiperbolizacji, idealizacji oraz określa ich funkcje – określa miejsce kroniki Galla Anonima w kulturze polskiego średniowiecza, zestawiając ją z cyklami rycerskimi 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wzorzec świętego-ascety w kontekście średniowiecznej filozofii człowieka – obiektywnie ocenia formy ascezy średniowiecznej – wypowiada swój sąd na temat roli ideałów franciszkańskich we współczesnym świecie – w pieśni <i>Pochwała stworzenia...</i> odnajduje ślady średniowiecznej hierarchizacji świata – charakteryzuje filozofię franciszkańską w pogłębiony sposób – opisuje dzieło Giotto, odnajdując w nim nowe widzenie świata w sztuce późnego średniowiecza – wymienia wartości, postawy, obyczaje, ceremonie, formy zachowań składające się na średniowieczną kulturę rycerską – przedstawia kulturę rycerską jako przejaw uniwersalizmu średniowiecznej Europy – podaje podstawowe 	<p>z kulturą rycerską średniowiecznego kultu czystości, dziewictwa, kobiety</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje idee ukazane w sposób alegoryczny w opowieściach rycerskich i w średniowiecznym malarstwie – samodzielnie znajduje informacje o średniowiecznych poetach, z których utworów korzystał Bedier – na podstawie <i>Rozmowy...</i> oraz wybranych dzieł sztuki wnioskuje, jak w średniowieczu pojmowano śmierć – odwołując się do wiedzy o światopoglądzie epoki, panującej filozofii, koncepcji człowieka, uzasadnia powszechność motywów eschatologicznych w literaturze i sztuce średniowiecza – na podstawie czytanych fragmentów <i>Jesieni średniowiecza</i> przedstawia trzy wątki tematyczne wiążące się ze śmiercią w literaturze i sztuce średniowiecza – porównuje obrazy zaświatów i stosunek do życia ziemskiego u Homera i u Dantego – wykorzystuje różne konteksty 	
--	---	---	--	--

<p>motywów i gestów</p> <p>– krótko przedstawia średniowieczne wzorce osobowe, wskazuje ich wspólne cechy</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: epika rycerska, romans rycerski, pieśń o czynach, truwerzy, trubadurzy</p> <p>– na podstawie kroniki Galla Anonima charakteryzuje idealnego władcę średniowiecznego</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: historiografia, roczniki, kronika</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała dwujęzyczność polskiego średniowiecza</p> <p>– charakteryzuje postacie kochanków z <i>Dziejów Tristana...</i>, opisuje rodzaj łączącej ich miłości</p> <p>– w postaciach Tristana i króla Marka odnajduje wzorce osobowe epoki</p> <p>– w postaci Izold Jasnowłosej dostrzega cechy średniowiecznego ideału kobiety</p> <p>– określa, na czym polega tragizm losów Tristana i Izoldy</p>	<p>– opisuje świat przedstawiony <i>Dziejów Tristana...</i>, dostrzegając jego symboliczność</p> <p>– interpretuje elementy symboliczne i alegoryczne <i>Dziejów Tristana...</i></p> <p>– w eposie rycerskim i w dziełach malarskich znajduje przejawy kultury rycerskiej - wyjaśnia pojęcia: truwerzy, trubadurzy</p> <p>– wskazuje w <i>Rozmowie...</i> cechy dialogu jako gatunku średniowiecznej literatury moralistycznej</p> <p>– wskazuje wyliczenia w <i>Rozmowie...</i> i określa ich funkcje</p> <p>– wskazuje w <i>Rozmowie...</i> i w drzeworytach Holbeina przejawy komizmu i groteski</p> <p>– odwołując się do wiedzy o epoce i o jej teocentrycznym charakterze, określa genezę <i>ars moriendi</i> w średniowieczu</p> <p>– wyjaśnia pojęcie eschatologia</p> <p>– objaśnia tytuł <i>Boska komedia</i></p> <p>– wskazuje i wyjaśnia elementy alegoryczne oraz symboliczne w <i>Boskiej komedii</i></p> <p>– przedstawia i interpretuje kompozycję <i>Boskiej komedii</i></p>	<p>informacje o genezie, treści i problematyce <i>Pieśni o Rolandzie</i>, nawiązując do wypraw krzyżowych</p> <p>– wymienia najśłynniejsze cykle opowieści rycerskich średniowiecza i krótko je omawia</p> <p>– szerzej omawia gatunki średniowiecznej historiografii</p> <p>– określa rolę historiografii w kulturze średniowiecza</p> <p>– wskazuje cechy składające się na konwencję romansu rycerskiego</p> <p>– dostrzega archetypiczność postaci Tristana i Izoldy</p> <p>– w pogłębiony sposób interpretuje źródła konfliktu moralnego bohaterów <i>Dziejów...</i></p> <p>– określa rolę magii w <i>Dziejach Tristana...</i></p> <p>– w <i>Rozmowie mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> zauważa elementy zarówno dydaktyczno-moralizatorskie, jak i ludyczne oraz komiczne</p> <p>– wskazuje w <i>Rozmowie...</i></p>	<p>do pogłębionego odczytania <i>Boskiej komedii</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego ludzie średniowiecza cenili Wergiliusza</p> <p>– wyjaśnia wybór przewodników oprowadzających poetę po zaświatach</p> <p>– wyjaśnia, czemu <i>Boską komedię</i> uważa się za summę średniowiecza</p> <p>- porównuje renesansową koncepcję artysty (<i>Pieśni XXIV</i>) z jego statusem w starożytności (na podstawie utworów Horacego) i w średniowieczu</p> <p>- wyjaśnia, kim był renesansowy <i>poeta doctus</i></p> <p>- porównuje portrety władców w sztuce renesansu;</p> <p>- interpretuje metaforę pasterza i stada w pieśni chóru z <i>Odprawy posłów greckich</i></p> <p>- przedstawia poglądy wybitnych myślicieli renesansu na powinności obywateli</p> <p>- opisuje postacie władców przedstawionych w malarstwie renesansu</p> <p>- przedstawia w kontekście filozofii renesansu obraz Boga, świata i człowieka wyłaniający</p>	
--	---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> – rekonstruuje wzorzec miłości rycerskiej i podaje cechy romansu rycerskiego – wskazuje przykłady średniowiecznej fascynacji śmiercią i wyjaśnia, jakie były jej źródła – parafrazuje tekst <i>Rozmowy mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> – przedstawia i opisuje bohaterów utworu; charakteryzuje śmierć i jej zachowanie – wyjaśnia, czym był średniowieczny motyw tańca śmierci; dostrzega go w wybranych dziełach sztuki i w <i>Rozmowie mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> – poprawnie posługuje się terminami: teocentryzm, alegoria, utwór dydaktyczno-moralizatorski, dialog, taniec śmierci – określa tematykę, charakter i zamierzoną rolę <i>Boskiej komedii</i> – przedstawia głównych bohaterów poematu Dantego – na <i>Boskiej komedii</i> przedstawia średniowieczne wyobrażenie ziemi, piekła, 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje obraz piekła w <i>Boskiej komedii</i> i na obrazie Memlinga <i>Piekło</i> – przedstawia wędrówkę bohaterów po zaświatach oraz wyjaśnia jej alegoryczny charakter – określa miejsce <i>Boskiej komedii</i> w kulturze średniowiecza - podaje szersze informacje nt. humanizmu i reformacji - wyjaśnia specyficzną sytuację reformacji w Polsce - przedstawia model wykształcenia renesansowego humanisty - podaje i interpretuje szerzej „hasła renesansu”, cytuje po łacinie - na przykładach wybranych dzieł wskazuje najważniejsze cechy sztuki renesansu - określa, jaka koncepcja człowieczeństwa wyłania się z pieśni Kochanowskiego - omawia godność i wolność człowieka jako tematy literatury renesansowej - w kontekście <i>Pieśni XIX</i> i traktatu Mirandoli wyjaśnia znaczenie nazw epoki oraz terminów: humanizm, 	<p>elementy satyry społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym były średniowieczne moralitety – wykorzystuje znajomość średniowiecznych alegorii do interpretacji fragmentów – analizuje środki stylistyczne służące opisowi mąk piekielnych w <i>Boskiej komedii</i>, określa ich funkcje – wskazuje w utworze Dantego elementy średniowieczne i znamionujące nową epokę – określa, jak Dante pojmuje miłość - na podstawie czytanych tekstów określa, jak w renesansie zmieniły się w stosunku do średniowiecza poglądy na człowieka, jego relacje ze światem i Bogiem - wyjaśnia, jak myśliciele renesansu pojmowali człowieczeństwo, i wskazuje antyczne źródła tych poglądów - we fragmencie <i>Mowy o godności człowieka</i> wskazuje środki stylistyczne i kompozycyjne typowe dla mowy 	<p>się z wiersza Kochanowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje cechy klasycyzmu w malarstwie i architekturze - dokonuje interpretacji obrazu Botticellego, dostrzegając w nim wyraz neoplatonickiej idei miłości - wyjaśnia, na czym polega uniwersalność <i>Psalterza</i> - wskazując motywy śmierci, przemijania, zmienności w poezji i malarstwie renesansu, wnioskuje o zmianach zachodzących w światopoglądzie epoki - interpretuje cykl <i>Trenów</i> Kochanowskiego jako poemat filozoficzny - w cyklu <i>Trenów</i> rozpoznaje wzorzec kompozycyjny gatunku - rozważa, czy Kochanowski pozostał w <i>Trenach</i> renesansowym humanistą - wyjaśnia termin: humanizm chrześcijański - przedstawia przełom światopoglądowy Kochanowskiego, jaki obrazują <i>Treny</i> - wymienia najwybitniejszych uczonych epoki i ich zasługi - przedstawia główne nurty filozoficzne epoki baroku 	
--	---	---	--	--

<p>czyśćca i raju</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje najważniejsze, informacje o epoce renesansu - definiuje pojęcia: renesans, humanizm, reformacja, renesansowy antropocentryzm - przedstawia postacie najwybitniejszych humanistów renesansowych oraz wybitnych twórców włoskiego renesansu - wymienia wynalazki i odkrycia stanowiące fundamenty renesansu - wskazuje najważniejsze idee renesansowe - podaje podstawowe informacje na temat renesansu w Polsce - analizuje znaczenia wyrazów: humanizm, humanista, - swoimi słowami przedstawia sens fragmentu rozprawy Mirandoli <i>O godności człowieka</i> - wskazuje człowieka i jego sprawy jako temat filozofii renesansowej - przedstawia pieśń jako gatunek literacki 	<p>humanista</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje kreację podmiotu lirycznego w pieśniach Kochanowskiego - wyjaśnia, jaką funkcję w pieśni poety renesansowego pełnią motywy: przemiany w łabędzia, lotu, zbędnego pogrzebu - porównuje przesłanie utworu Kochanowskiego z Horacją <i>Wybudowałem pomnik</i> - przedstawia fraszkę jako gatunek poezji renesansowej - wskazuje, jakie miejsce wśród ideałów obywatelskich renesansu zajmuje cnota rozumiana na wzór stoicki - w <i>Pieśniach</i> Kochanowskiego wskazuje środki służące funkcji impresywnej (perswazyjnej) - wymienia cechy stylu klasycznego oraz odnosi je do utworów Kochanowskiego - wskazuje obecny w hymnie topos Boga artysty (<i>Deus artifex</i>) - wskazuje środki retoryczne w <i>Pieśniach</i> Kochanowskiego i określa ich funkcje - wskazuje źródła inspiracji renesansowego poety 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje środki stylistyczne w pieśni Kochanowskiego i określa ich funkcje - charakteryzuje pieśń jako gatunek renesansowy, zwracając uwagę na tradycję literacką - interpretuje wymowę fresku Michała Anioła, zwracając uwagę na relacje między Bogiem a człowiekiem - wskazuje pojmowanie Boga (<i>Deus artifex</i>) jako źródło renesansowego awansu artysty - odczytuje <i>Pieśń XXIV</i> jako manifest renesansowego humanisty - porównuje <i>Pieśń XXIV</i> Kochanowskiego z odą Horacego <i>Wybudowałem pomnik</i>; na tej podstawie określa stosunek artystów renesansowych do wzorów antycznych - na podstawie fraszek ich miejsce w twórczości Kochanowskiego - interpretuje fraszkę jako gatunek w kontekście światopoglądu epoki 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje renesansowy i barokowy obraz Boga, świata i człowieka w <i>Hymnie</i> Kochanowskiego i sonetach Sępa-Szarzyńskiego - wyjaśnia <i>Kazania</i> Skargi w kontekście historycznym i zna ich oddziaływanie na kolejne epoki - odczytuje <i>Don Kichota</i> jako powieść o roli literatury (i jej sile w życiu człowieka) - wskazuje, na czym polega wielowarstwowość i złożoność powieści Cervantesa - określa, jaka wizja człowieka i świata wyłania się z dramatów Szekspira; odnosi ją do filozofii baroku - charakteryzuje język i styl dramatu Szekspirowskiego - wyjaśnia, na czym polega wieloznaczność <i>Makbeta</i> - wskazuje w <i>Skąpcu</i> cechy dramatu klasycystycznego - na podstawie sonetu, malarstwa i obrazu de La Toura przedstawia napięcia i dysonanse sztuki baroku - zbiera wiadomości dotyczące kultury sarmackiej z różnych źródeł; selekcjonuje, porządkuje i przetwarza 	
---	--	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje <i>Pieśń XIX</i> jako manifest renesansowej godności człowieka - przedstawia i interpretuje wybrane fraszki zwracając uwagę na formę podawczą, nadawcę i adresata, charakter dzieła - przedstawia biografię Kochanowskiego - na podstawie utworów Kochanowskiego i Reja wskazuje najważniejsze dla człowieka renesansu wartości - charakteryzuje wzorzec osobowy obywatela patrioty u Kochanowskiego - charakteryzuje ideał władcy zawarty w pieśni chóru z <i>Odprawy posłów greckich</i>; wskazuje obowiązki władcy wobec poddanych - określa, jaki obraz Boga, świata i człowieka wyłania się z hymnu <i>Czego chcesz</i> - charakteryzuje hymn jako gatunek literacki i wskazuje jego cechy w utworze Kochanowskiego - charakteryzuje obraz natury zawarty w pieśniach Kochanowskiego i określa 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje podstawowe informacje na temat <i>Psałterza</i> Kochanowskiego i sposobu jego przekładania psalmów - wyjaśnia pojęcie poetycka parafraza - na podstawie pieśni charakteryzuje niepokoje ludzi renesansu - wyjaśnia, jakie sensy i przeświadczenia zawierał w sobie topos Fortuny - rekonstruuje renesansowy wzorzec mędrca, nieczułego na odmiany losu; wyjaśnia, jaką rolę pełniło w nim pojęcie cnoty - analizuje kompozycję <i>Trenów</i> jako cyklu, odnajduje rządzącą nią zasadę - opisuje uczucia wyrażone w trenach i wskazuje poetyckie środki, jakimi zostały one oddane - wskazuje środki stylistyczne charakterystyczne dla poszczególnych trenów - przedstawia polemikę poety z własną filozofią życiową w <i>Trenie IX, X i XI</i> - charakteryzuje mądrość przedstawioną w <i>Trenie IX</i> i dostrzega ironiczny charakter 	<ul style="list-style-type: none"> (humanizmu) - wzorzec osobowy obywatela patrioty interpretuje w kontekście renesansowej koncepcji i myśli stoickiej - wykorzystując kontekst historyczny, wyjaśnia, kto jest adresatem pieśni - przedstawia <i>Odprawę posłów greckich</i> jako pierwszy polski dramat renesansowy; podkreślając nawiązania do wzorców antycznych - odczytuje hymn <i>Czego chcesz</i> jako manifest renesansowego humanizmu - dostrzega związek formy gatunkowej (hymnu) z warstwą ideową utworu - opisuje poetykę wiersza jako doskonały przykład stylu klasycystycznego - interpretuje pieśni Kochanowskiego, uwzględniając ich kontekst filozoficzny - porównuje sposób pokazania Boga, świata i człowieka w <i>Psalmie 8</i> oraz hymnie <i>Czego chcesz od</i> 	<ul style="list-style-type: none"> znalezione informacje; buduje dłuższą wypowiedź - omawia cechy języka i stylu Paska; wskazuje barokową składnię zdań, makaronizmy i inne językowe wykładniki ozdobności i kwiecistości stylu - prezentuje postać Diderota i Woltera oraz ich powiastki filozoficzne - dostrzega w wierszu <i>Balon</i> cechy stylu klasycystycznego, na przykładzie ody Naruszewicza wyjaśnia klasycystyczną zasadę stosowności - omawia dzieła sztuki oświeceniowego klasycyzmu, wskazując typowe dla nich cechy i zasady estetyczne - dokładniej prezentuje sylwetki filozofów (Kartezjusz, Locke, Kant) i krótko referuje założenia ich teorii - odczytuje dzieła Canaletta jako obraz życia Warszawy czasów stanisławowskich i jako przykłady malarstwa klasycystycznego - przedstawia Stanisława Augusta Poniatowskiego i kulturę jego czasów, uwzględniając kontekst 	
---	--	--	---	--

<p>jego funkcję</p> <ul style="list-style-type: none"> - zauważa w czytanej pieśni inspiracje filozofią stoicką i epikurejską - analizuje cechy gatunkowe pieśni i psalmu - odczytuje pieśni Kochanowskiego, zwracając uwagę na ich filozoficzno-refleksyjny charakter - wskazuje w utworze topoty: świata-teatru, Fortuny – objaśnia je, określa ich znaczenie - interpretuje treny, wykorzystując kontekst biograficzny; charakteryzuje kreację podmiotu lirycznego - wyjaśnia, jakim gatunkiem jest tren, wskazując jego antyczny rodowód - wskazuje pytania filozoficzne (dylematy), obecne w czytanych trenach - określa topos-ojczyzny okrętu w <i>Kazaniach</i> Skargi - wyjaśnia terminy: barok, kontrreformacja - wymienia najważniejsze cechy stylu barokowego - rozpoznaje budowę barokowe - charakteryzuje wizję Boga, 	<p>jej pochwały</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje wyobrażenia eschatologiczne przywołane w <i>Trenie X</i> - określa, jaki charakter ma humanizm <i>Trenów</i> - określa rolę wypowiadającego <i>Kazania</i> Skargi - wskazuje związki <i>Kazań</i> Skargi z <i>Biblią</i> - wskazuje wpływ przemian w nauce na filozofię i światopogląd epoki baroku - wyjaśnia, jaki był wpływ kontrreformacji i jezuitów na sztukę - w wierszach Sępa-Szarzyńskiego odnajduje kryzys typowej dla renesansu wiary w człowieka - określa sposób prowadzenia narracji w <i>Don Kichocie</i> i jego rolę - przedstawia i ocenia kreacje bohaterów Szekspira - w <i>Makbecie</i> odnajduje topos świata-teatru; określa wyłaniającą się z nich wizję człowieka; odnosi go do ogólnego obrazu człowieka i świata w twórczości Szekspira - analizuje teatr elżbietański 	<p><i>nas, Panie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - komentuje pojęcie cnoty jako wartości, wskazując jej źródła filozoficzne - charakteryzuje wizję świata zawartą w <i>Trenach</i> - w wybranych trenach odnajduje zasady renesansowego klasycyzmu - analizuje styl <i>Trenów</i>, dostrzegając jego odmienność od klasycyzmu wcześniejszych utworów poety - wskazuje retoryczny wymiar <i>Kazań</i> Skargi - opisuje kościół jezuicki jako przykład architektury barokowej - w wierszach Sępa-Szarzyńskiego wskazuje środki stylistyczne typowe dla baroku - przytacza oceny narratora <i>Don Kichota</i> dotyczące bohatera powieści i jego ulubionych lektur - rozpoznaje różne konwencje estetyczne w <i>Don Kichocie</i> - rozpoznaje motywy znane z romansów rycerskich w <i>Don Kichocie</i> 	<p>historyczny</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykorzystując wiadomości z historii, określa, jakie próby reform podejmowano w Polsce 2. połowy XVIII w. w celu ratowania państwa - na podstawie znanych satyr określa, jaki był stosunek poetów oświecenia do dziedzictwa sarmatyzmu i jego przyczyny - charakteryzuje język i styl czytanych satyr - przedstawia Rousseau jako patrona sentymentalistów; streszcza jego poglądy na naturę i wnioskuje, jaki miały one wpływ na kształtowanie się sentymentalizmu -wskazuje cechy rokoka w malarstwie i motywach zdobniczych - porównuje sposób ukazania natury i człowieka w sielankach oraz w malarstwie sentymentalnym - wnioskuje, dlaczego twórcy sentymentalizmu tak często nawiązywali do motywu Arkadii - przedstawia sielankę jako ważny gatunek sentymentalizmu - opisuje ogród angielski i 	
--	--	--	---	--

<p>świata i człowieka przedstawioną w sonetach Sępa-Szarzyńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia tytułowego bohatera i jego giermka, ocenia efekty szlachetnych czynów Don Kichota - określa przestrzeń sceniczną <i>Makbeta</i>, bohaterów dramatu, ocenia ich decyzje, wskazuje motywy postępowania - nazywa wartości i antywartości, które reprezentują bohaterowie Szekspira - wyjaśnia, na czym polega istota Szekspirowskiej koncepcji tragizmu - przedstawia najważniejsze cechy dramatu szekspirowskiego - przedstawia biografię Szekspira - streszcza monolog Julii - nazywa uczucia Julii i uzasadnia je, odwołując się do tekstu - określa scenerię (miejsce, porę, rekwizyty), w jakiej Julia wygłasza swój monolog - analizuje uczucia Julii, przedstawia rozterki 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje porównawczo bohaterów <i>Makbeta</i> - porównuje dramat szekspirowski z dramatem antycznym - określa tragizm <i>Romea i Julii</i> - wskazuje środki artystyczne tworzące portrety bohaterów Moliera - rozróżnia rodzaje komizmu w <i>Skąpcu</i> - wyjaśnia, na czym polega uniwersalna wymowa utworu Moliera - określa, na czym polegają koncepty stanowiące podstawę utworów barokowych marinistów; odnajduje i interpretuje ich puenty - wskazuje środki stylistyczne typowe dla poezji marinizmu - na podstawie utworów marinistów opisuje konwencję barokowej miłości dworskiej - charakteryzuje sarmacki styl życia, wskazując specyficzne dlań formy kulturowe - wyjaśnia, na czym polegała teatralizacja sarmackiego życia; - wnioskuje, dla kogo były przeznaczone pamiętniki Paska i jaki obraz siebie autor chciał 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje <i>Don Kichota</i> jako parodię romansów rycerskich i przebrzmiałych ideałów średniowiecza - interpretuje <i>Makbeta</i> jako dramat władzy i namiętności ludzkich - wnioskuje, jaka jest rola sił nadprzyrodzonych w dramatach Szekspira; - interpretuje tragedię pomyłek w <i>Romeo i Julii</i> - odczytuje romantyczny charakter <i>Romea i Julii</i> - podaje podstawowe informacje o Molierze i klasycyzmie francuskim XVII - interpretuje dramat Moliera jako demaskowanie iluzji ludzkich postaw - w postaciach dramatu Szekspira i Moliera odnajduje charaktery epoki i jej realia społeczne - pogłębia charakterystykę bohatera znanego dramatu, wskazując historyczne i uniwersalne uwarunkowania reprezentowanej przez niego postawy - podaje szersze informacje 	<p>wnioskuje, dlaczego w XVIII w., w związku z rozwojem sentymentalizmu, pojawiła się moda na ten typ ogrodu</p>	
---	--	--	--	--

<p>i wątpliwości bohaterki</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje bohaterów dramatu Moliere, zwracając uwagę na elementy satyry społecznej - wskazuje cechy komedii, definiuje komizm - interpretuje znany utwór Moliere jako komedię charakterów, - interpretuje sonet Sępa-Szarzyńskiego, rozpoznając w nim charakterystyczne cechy stylu barokowego - na podstawie sonetu Sępa-Szarzyńskiego przedstawia rozdarcie między pragnieniem ziemskich rozkoszy a poczuciem ich nietrwałości - odwołując się do tekstów, wyjaśnia terminy: koncept barokowy, konceptyzm, marinizm - odnajduje w sonecie <i>Do trupa</i> topos miłości i śmierci, interpretuje sposób jego ujęcia - czyta fragmenty <i>Pamiętników</i>, odnajdując w nich świadectwo rodzimej kultury szlacheckiej - określa różne oblicza 	<p>ukazać potomnym</p> <ul style="list-style-type: none"> - na podstawie stylu Paska wymienia najważniejsze cechy polszczyzny szlacheckiej - określa zespół wartości i postaw związanych z sarmatyzmem - objaśnia etymologię słów: Sarmata, sarmatyzm - wskazuje kontekst historyczny epoki oświecenia - wyjaśnia termin <i>oświecenie</i> oraz podaje najważniejsze założenia myśli filozoficznej epoki: racjonalizmu i empiryzmu - opisuje obraz Davida, odnajdując w nim elementy typowe dla epoki oświecenia - wyjaśnia znaczenie wyrazów: encyklopedia, encyklopedyści, krytycyzm - w wierszu Naruszewicza i malarstwie epoki odnajduje kult rozumu ludzkiego, wiedzy i wynalazków; - na podstawie wiersza <i>Balon</i> przedstawia cechy ody - wskazuje peryfrazy jako środki typowe dla stylu klasycystycznego - wskazuje charakterystyczne cechy stylu klasycystycznego w 	<p>o Moliere i jego czasach</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje przykłady posługiwania się iluzją w przykładowych dziełach sztuki; określa jej funkcje - wskazuje powtarzające się w poezji barokowej motywy związane z miłością, kobietą i służbą dworską - prezentuje postać Morsztyna jako polskiego marinisty - omawia sarmatyzm jako rodzimą formację kulturową, przejawiającą się w różnych obszarach życia i kultury - wskazuje inne – poza literaturą – zjawiska związane z kulturą sarmacką, i krótko je charakteryzuje, odnajdując w nich odzwierciedlenie ważnych dla Sarmatów wartości - analizuje sceny batalistyczne w <i>Pamiętnikach</i> Paska pod względem słownictwa, frazeologii i składni - określa, jakie zmiany społeczne wpłynęły na 		
---	--	--	--	--

<p>sarmatyzmu na podstawie <i>Pamiętników Paska</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - określa, jaką rolę w systemie wartości sarmackiej szlachty odgrywała idea „przedmurza chrześcijaństwa” - wyjaśnia pojęcia: Sarmata, sarmatyzm, megalomania, dewocja, orientalizm - podaje najważniejsze informacje o epoce oświecenia - wyjaśnia nazwę epoki - wyjaśnia terminy: racjonalizm, empiryzm, deizm, ateizm, libertynizm - przedstawia krótko najwybitniejszych filozofów epoki - określa ramy czasowe i tło historyczne epoki w Europie i w Polsce - przedstawia najważniejsze kierunki polskich reform i główne osiągnięcia kultury polskiego oświecenia - wymienia najważniejszych twórców czasów stanisławowskich - określa, czym jest klasycyzm epoki oświecenia; dostrzega jego związek z 	<p>architekturze</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizuje budowę <i>Hymnu</i> Krasickiego, wskazując jego klasycystyczny charakter - w dziełach oświeceniowego klasycyzmu wskazuje nawiązania do antyku - odnajduje zasady stylu klasycystycznego w malarstwie i architekturze epoki - przedstawia początki polskiej publicystyki, wymienia najczęściej pojawiające się gatunki piśmiennictwa, określa funkcje publicystyki oświeceniowej - omawia rolę teatru w oświeceniu, wymienia jego najważniejszych twórców i najbardziej znaczące utwory - przedstawia walkę o czystość języka polskiego jako jedno z zadań KEN i Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych - przedstawia satyrę jako gatunek literacki i jako konwencję estetyczną - wyjaśnia, na czym polega dydaktyczno-moralizatorski charakter satyr Krasickiego - przedstawia bajkę jako gatunek oświeceniowy, - cytuje aforyzmy i sentencje w 	<p>kształt epoki oświecenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - definiuje terminy: ateizm, libertynizm - określa stosunek encyklopedystów do władzy, religii i Kościoła, ich poglądy na społeczeństwo i naturę - prezentuje postacie Woltera, Diderota i Rousseau oraz ich wpływ na kulturę oświecenia - analizuje ukazane w wierszu <i>Balon</i> obrazy człowieka ujarzmiającego przyrodę - charakteryzuje odę jako gatunek klasycystyczny - przeprowadza pełną analizę i interpretację hymnu Krasickiego - dostrzega w omawianym utworze językowe wykładniki elegancji stylu - prezentuje sylwetki najwybitniejszych postaci polskiego oświecenia - przedstawia klasycystyczny ideał języka i odnajduje go w znanych utworach Krasickiego - interpretuje satyrę Krasickiego, sytuując je w 		
--	---	---	--	--

<p>filozofią racjonalizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretuje wiersz Naruszewicza <i>Balon</i> jako pochwałę rozumu ludzkiego - przedstawia klasycyzm jako główny nurt artystyczny i myślowy oświecenia (obok sentymentalizmu i rokoka) - interpretuje hymn Krasickiego, dostrzegając w nim obraz patriotyzmu czasów klęski - charakteryzuje hymn jako gatunek klasycystyczny - wyjaśnia określenie „klasycyzm stanisławowski” - omawia działalność państwa w sferze kultury w czasach stanisławowskich: reformy, instytucje kulturalno-oświatowe - podaje najważniejsze informacje o życiu i twórczości Krasickiego - określa jej tematykę i problematykę satyr Krasickiego, wskazuje sposoby portretowania postaci - określa, co jest ośmieszane i skrytykowane w czytanych utworze - rozpoznaje komizm, 	<p>bajkach typowe dla stylu Krasickiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje park (i pejzaż) sentymentalny, wskazując jego charakterystyczne elementy (budowle) i określając ich znaczenia; - na podstawie założeń ogrodów i malarstwa sentymentalnego przedstawia cechy natury - wskazuje człowieka i świat jego przeżyć wewnętrznych jako pole zainteresowania sztuki sentymentalizmu - prezentuje (ogólnie) postać Rousseau i jego hasło powrotu do natury - wskazuje cechy stylistyczne XVIII-wiecznych opisów uczuć - na podstawie czytanych utworów przedstawia cechy sielanki sentymentalnej - dostrzega w sielankach nawiązania do pieśni ludowych - w czytanych utworach literackich i w malarstwie rozpoznaje topos Arkadii - prezentuje sylwetki poetyckie Karpińskiego i Książki; podkreśla ich związek z Puławami 	<p>kontekście filozoficznym i kulturowym</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje aforyzmy i sentencje typowe dla stylu Krasickiego - wnioskuje, dlaczego satyra była popularnym gatunkiem oświecenia (uwzględnia postulat epoki: „bawiąc – uczyć”) - przedstawia sylwetkę Krasickiego jako najwybitniejszego polskiego poety oświecenia - analizuje i interpretuje bajki Krasickiego, uwzględniając ich styl i moralizatorskie przesłanie - definiuje bajkę jako gatunek klasycystyczny - wyjaśnia pojęcia: aforyzm, sentencja (sentencjonalność stylu) - interpretuje założenia ogrodów i obrazy sentymentalne - na przykładzie ogrodu sentymentalnego uzasadnia, że ogród jest tekstem kultury i wyjaśnia, jak można go „czytać” - definiuje sentymentalizm i rokoko 		
--	---	---	--	--

<p>sarkazm i ironię</p> <ul style="list-style-type: none"> - swoimi słowami formułuje przesłania dydaktyczno-moralizatorskie bajek - rozróżnia bajki narracyjne i epigramatyczne - w sentymentalnym pejzażu odnajduje topos Arkadii - przedstawia sentymentalizm jako prąd artystyczny oświecenia - wskazuje paralelizm między światem natury i przeżyciami ludzkimi w <i>Do Justyny</i>) - podaje określenia składające się na uczuciowość sentymentalną - określa sposób kształtowania przestrzeni arkadyjskiej w malarstwie i utworach literackich (wskazuje środki artystyczne właściwe dla każdej ze sztuk) - podaje podstawowe informacje o polskim sentymentalizmie - przedstawia kult pamiątek (także narodowych) jako cechę polskiego sentymentalizmu - wymienia główne tematy i motywy literatury sentymentalnej 		<ul style="list-style-type: none"> - ukazuje wpływ poglądów filozoficznych (powrót do natury Rousseau) na literaturę i sztukę - analizuje i interpretuje sielanki sentymentalne, zwracając uwagę na ukazaną w nich uczuciowość sentymentalną, związek z naturą i stylizowaną „prostotę” 		
--	--	---	--	--

III. Przedmiotem oceniania są wiadomości, umiejętności oraz postawy ucznia na lekcjach języka polskiego, a zwłaszcza:

- wypowiedzi ustne na zadany temat;
- prace pisemne sprawdzające opanowanie wiadomości i umiejętności w różnej formie (wypracowanie, sprawdzian wiadomości, sprawdzian wiedzy o języku, dyktando, test sprawdzający umiejętność czytania ze zrozumieniem, analiza i interpretacja utworu itp.);
- prace pisemne domowe;
- praca ucznia na lekcji (udział w dyskusji, recytacje, aktywność itp.);
- wykonywanie zadań domowych w różnej formie (notatka, samodzielna interpretacja tekstu, przygotowanie/wyszukanie utworów lub ich fragmentów na zadany temat, projekt i prezentacja itp.);
- wykonywanie dodatkowych zadań samodzielnie przez ucznia (prezentacje wyszukanych i opracowanych materiałów źródłowych, referaty itp.);
- kartkówki sprawdzające wiadomości z ostatnich trzech tematów lekcyjnych;
- sprawdziany znajomości lektur;

IV. Kryteria oceniania prac pisemnych w formie wypracowania oraz wypowiedzi ustne przygotowujące do matury:

W oparciu o kryteria zapisane w Informatorze o egzaminie maturalnym z języka polskiego na stronie:

http://cke.edu.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informatory/2015/Jezyk-polski.pdf

będą oceniane następujące prace:

- a) rozprawka - poziom podstawowy
- b) interpretacja utworu poetyckiego - poziom podstawowy
- c) wypowiedź argumentacyjna - poziom rozszerzony
- d) interpretacja porównawcza - poziom rozszerzony
- e) dłuższa wypowiedź monologowa ustna

Obowiązuje następujący przelicznik punktów na oceny:

100-90 % - bardzo dobry

89-75% - dobry

74-61% - dostateczny

60 -50% - dopuszczający

49-0% - niedostateczny

V. Ujednolicony sposób oceniania sprawdzianów, prac klasowych, wypracowań, czytania ze zrozumieniem, lekturówek:

100-90 % - bardzo dobry

89-75% - dobry

74-61% - dostateczny

60 -50% - dopuszczający

49-0% - niedostateczny

Przy ustalaniu oceny bieżącej z innych form sprawdzających umiejętności i wiedzę nauczyciel stosuje ustalony wcześniej i podany uczniom sposób przeliczania punktów na oceny bieżące, uwzględniając stopień trudności zadań. Może on się różnić od wymienionego wyżej.

VI. Szczegółowe kryteria oceniania dłuższej wypowiedzi ustnej (omówienie wskazanego tematu, zagadnienia itp.)

DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY – to, co na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ, a ponadto:	DOBRY – to, co na ocenę DOSTATECZNĄ, a ponadto:	BARDZO DOBRY – to, co na ocenę DOBRĄ, a ponadto:	CELUJĄCY – to, co na ocenę BARDZO DOBRĄ, a ponadto:
<ul style="list-style-type: none"> – uczeń przedstawia podstawowe informacje (zagadnienia, utwory, postacie, terminy) – wyjaśnia pojęcia w sposób odtwórczy i niepełny – potrafi przedstawić temat przynajmniej w 50% – dopuszczalne błędy rzeczowe i odchodzenie od tematu – wypowiedź krótka, fragmentaryczna – uczeń przedstawia fakty, postacie, teksty itp. w dowolnej, często przypadkowej kolejności, jednak w sposób niezakłócający zrozumiałości wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> – uczeń w większości zna, rozumie i przedstawia informacje związane z tematem – prawidłowo lokalizuje utwory i postacie – wyjaśnia terminy i pojęcia w sposób odtwórczy, lecz własnymi słowami – podejmuje próbę interpretowania omawianych tekstów kultury – stara się uzasadniać własne sądy i opinie – stwierdzenia odnosi do konkretnych utworów – popełnia drobne błędy 	<ul style="list-style-type: none"> – temat omówiony w sposób wyczerpujący, wykorzystane ważne wiadomości – przedstawianie tekstów w sposób problemowy – materiał rzeczowy dobierany trafnie, interpretowany i komentowany prawidłowo – uzasadnianie sądów i stwierdzeń na podstawie utworów literackich i innych tekstów kultury – prezentowane zagadnienia (fakty, teksty, postacie itp.) mają ścisły związek z tematem 	<ul style="list-style-type: none"> – zagadnienie omówione w sposób pełny, pogłębiony, – uczeń zna, dobrze rozumie i obszernie przedstawia materiał (fakty, pojęcia, utwory, zagadnienia) w ścisłym związku z tematem – wykorzystuje konteksty – samodzielnie kojarzy fakty i informacje, wyciąga wnioski – ocenia i wartościuje – poprawnie buduje argumenty i odnosi do omawianych tekstów kultury – przemyślana kompozycja wypowiedzi – wyraźnie zaznaczony punkt wyjścia i rozwijanie myśli w 	<ul style="list-style-type: none"> – uczeń dąży do erudycyjności wypowiedzi – wychodzi poza treści programowe – cytuje, przytacza, powołuje się na sądy i opinie autorytetów – oryginalna forma, funkcjonalna wobec tematu (np. z elementami happeningu)

<ul style="list-style-type: none"> – uczeń stara się mówić polszczyzną oficjalną – stara się zachować styl adekwatny do sytuacji komunikacyjnej – dopuszczalne błędy językowe w stopniu niezakłócającym komunikatywności wypowiedzi – słownictwo ubogie 	<ul style="list-style-type: none"> – rzeczowe, odchodzi od tematu – wypowiedź krótka, ale zawierająca kluczowe dla zagadnienia informacje – wypowiedź na ogół uporządkowana – uczeń stara się zachować logiczną kolejność przedstawiania wiadomości – styl na ogół poprawny, adekwatny do sytuacji komunikacyjnej; dopuszczalne błędy – niezbyt bogate, ale wystarczające słownictwo – dopuszczalne błędy językowe: składniowe, frazeologiczne – posługiwanie się terminologią niezbędną do omówienia tematu 	<ul style="list-style-type: none"> – w wypowiedzi pojawiają się poprawnie zbudowane argumenty – wypowiedź zorganizowana, z wyraźnie zaznaczonym wstępem (punktem wyjścia, tezą itp.) i uporządkowanym rozwinięciem – widoczne dążenie do porządkowania i scalania informacji – wypowiedź w miarę płynna, komunikatywna – styl poprawny, zgodny z sytuacją komunikacyjną – język na ogół zgodny z normą polszczyzny mówionej (przeważnie poprawny w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii) – zróżnicowane słownictwo, stosowanie terminologii związanej z zagadnieniem – uczeń stara się przestrzegać etykiety językowej i stosuje środki językowe typowe dla określonej formy wypowiedzi ustnej (np. przemawianie, przekonywanie, zwracanie się do rozmówcy) – stosuje środki językowe 	<ul style="list-style-type: none"> logiczny, konsekwentny sposób – przejrzystość i czytelność wyводу – zamknięcie wypowiedzi wnioskami – próby nadania wypowiedzi oryginalnej formy, funkcjonalnej wobec tematu – uczeń przestrzega zasad poprawności języka mówionego w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii i składni – przestrzega zasad etykiety językowej – posługuje się bogatym słownictwem, stosuje terminologię właściwą dla omawianego zagadnienia 	
---	---	--	---	--

		podkreślających własne sądy i opinie – sygnalizuje przytaczania zdań (opinii, sądów) cudzych		
--	--	---	--	--